

2. Букатюк У. Каталонія – багатий регіон Іспанії. Та чи зможе її економіка існувати самостійно [Електронний ресурс] / У. Букатюк. – Режим доступу: https://espreso.tv/article/2017/10/04/chy_vytrymaie_ekonomika_kataloniyi_rozlučennya_z_ishpaniyeyu

3. Дем'яненко М. Сепаратистські настрої у Європі: причини, тенденції і прогнози [Електронний ресурс] / М. Дем'яненко // Україна: події, факти, коментарі. – 2017. – №20. – С.17–25. – Режим доступу: <http://nbuviar.gov.ua/images/ukraine/2017/ukr20.pdf>.

4. Дівак В. Деякі проблеми міжнародно-правового визнання незалежних держав / В. Дівак // Держава і право. – 2011. – Вип.52. – С.579–587.

5. Дівак В. Сепаратизм як геополітична зброя: виникнення нових квазідержав на карті світу. Пошук критеріїв міжнародного визнання незалежних державних утворень / В. Дівак // Віче. – 2016. – №3–4. – С.43–47.

6. Теленко О. Незалежні держави сучасного світу: сутність поняття та проблема визнання / О. Теленко // Гілея: науковий вісник. – 2016. – Вип.105. – С.314–318.

7. Шаран О. Референдуми про незалежність Каталонії та Шотландії як виклик міжнародній безпеці у Європі / О. Шаран // Трансформація міжнародної безпеки: сучасні виклики та загрози. Матеріали міжнародної наукової конференції. Львів, 22–23 березня 2018 р. / Упорядники: М. Мальський, Р. Вовк, О. Кучик, П. Байор. – Львів: Факультет міжнародних відносин ЛНУ імені Івана Франка, 2018. – С.81–84.

References

1. Bagan O. Katalonija jak vyklyk dlja Jevropy [Elektronnyj resurs] / O. Bagan. – Rezhym dostupu: http://vgolos.com.ua/blogs/kataloniya_yak_vyklyk_dlya_yevropy_289959.html

2. Bukatjuk U. Katalonija – bagatij region Ispanii'. Ta chy zmozhe i' ekonomika isnuvaty samostijno [Elektronnyj resurs] / U. Bukatjuk. – Rezhym dostupu: https://espreso.tv/article/2017/10/04/chy_vytrymaie_ekonomika_kataloniyi_rozlučennya_z_ishpaniyeyu

3. Dem'janenko M. Separatyst's'ki nastroi' u Jevropi: pryčyny, tendencii' i prognozy [Elektronnyj resurs] / M. Dem'janenko // Ukrai'na: podii', fakty, komentari. – 2017. – №20. – С.17–25. – Rezhym dostupu: <http://nbuviar.gov.ua/images/ukraine/2017/ukr20.pdf>.

4. Divak V. Dejaki problemy mizhnarodno-pravovogo vyznannja nevyznanyh derzhav / V. Divak // Derzhava i pravo. – 2011. – Vyp.52. – С.579–587.

5. Divak V. Separatyzm jak geopolityčna zbroja: vynykennja novyh kvaziderzhav na karti svitu. Poshuk kryterii'v mizhnarodnogo vyznannja nevyznanyh derzhavnyh utvoren' / V. Divak // Viche. – 2016. – №3–4. – С.43–47.

6. Telenko O. Nevyznani derzhavy suchasnoho svitu: sutnist' ponjattja ta problema vyznannja / O. Telenko // Gileja: naukovyj visnyk. – 2016. – Vyp.105. – С.314–318.

7. Sharan O. Referendumi pro nezalezhnist' Katalonii' ta Shotlandii' jak vyklyk mizhnarodnij bezpeki u Jevropi / O. Sharan // Transformacija mizhnarodnoj' bezpeky: suchasni vyklyky ta zagrozy. Materialy mizhnarodnoj' naukovoї konferencii'. L'viv, 22–23 bereznja 2018 r. / Uporjadnyky: M. Mal's'kyj, R. Vovk, O. Kuchyk, P. Bajor. – L'viv: Fakul'tet mizhnarodnyh vidnosyn LNU imeni Ivana Franka, 2018. – С.81–84.

Sharan O. V., PhD student of regional studies and international tourism department, Ivan Franko National University of Lviv (Ukraine, Lviv), olyasharan@gmail.com

National and international political mechanisms of suppression of separatism in Spain (exemplified by Catalonia)

The essence of national and international political mechanisms of suppression of separatism, which were applied in Catalonia after the referendum on the independence of autonomy from Spain on October 1, 2017, is determined and revealed in this article for the first time. The national mechanisms of suppression include legal, financial, administrative, information mechanisms, and among the international political mechanisms are the international legal mechanism, the mechanism of recognition or non-recognition of the independence of Catalonia, the international financial and economic instruments. The dynamics of the most important events that took place in the region during the fall of 2017 – spring 2018 is analyzed. The consequences of de jure independence of Catalonia that would arise for Spain, the EU and other states, are comprehended. The experience of suppression of separatism in Spain, the possibilities of its use in Ukraine and the countries where the separatism flourishes, is considered in order to avoid human casualties, to preserve the territorial integrity and inviolability of the borders.

Keywords: separatism, mechanisms of suppression of separatism, Catalonia, Carles Puigdemont, the European Union.

* * *

УДК 321:316

Литовченко К. Г.,
аспірант, Київський національний
університет ім. Тараса Шевченка
(Україна, Київ), litkirill@gmail.com

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЛІВОГО ФЛАНГУ ПОЛІТИЧНОГО СПЕКТРУ В ІСПАНІЇ: СТРІМКИЙ ЗЛІТ ПОДЕМОС

Аналізується функціонування лівих політичних партій у Іспанії після падіння франкістського режиму. Розкриваються причини падіння популярності традиційних лівих політичних сил, що створили необхідні умови для виникнення нової лівої політичної партії Подемос. Визначаються ключові особливості ідеології та діяльності Подемос.

Ключові слова: Подемос, Іспанія, ліві політичні партії, вибори, антиелітизм.

Після 90-х років ліві політичні партії в країнах ЄС зазнали значної зміни. В різних країнах, в залежності від ряду обставин, даний процес мав певні свої особливості. Але майже кожна більш-менш успішна нова ліва політична партія посилила свої позиції у партійній системі своєї країни на тлі світової фінансової кризи. Однією з найбільш яскравих історій на ряду з грецькою Сирізою, була іспанська партія Подемос.

Завданням статті є аналіз лівих політичних партій Іспанії з метою виокремлення особливостей та факторів, що зумовили існуючу наразі ситуацію, за якою такою провідною силою стала створена у 2014 році партія Подемос. Проблематикою нових лівих політичних партій ЄС, та Іспанії зокрема найбільш ґрунтовно займаються такі вчені як Л. Марч, Л. Раміро, Р. Гомес, Л. Матлай, Дж. Матео та С. Хенкін.

Розглядаючи питання лівих політичних партій в Іспанії, перш за все варто коротко охарактеризувати політичну ситуацію в країні після падіння режиму Франко. З 1980-х років в Іспанії на перші ролі вийшли дві політичні партії – правоцентристська Народна партія (НП) та Іспанська соціалістична робітничка партія (ІСРП). В контексті нашого дослідження більший інтерес викликає ІСРП, яка перебувала у владі протягом 21 року з 39 років демократичного ладу у країні, який змінив диктатуру Франко. Незважаючи на свою назву ІСРП за ідеологією є соціал-демократичною партією. Але протягом 1990 – та 2000-х років ІСРП поступово відступала від своїх базових принципів, стаючи ближчими до лібералізму. Подібна ситуація характерна для більшості соціал-демократичних партій ЄС, які влилися в «мейнстрім» європейської політики [5]. Поряд із цим політика головного конкурента НП ставала все менш відмінною від ІСРП, тому умовно ліва ІСРП фактично була центристською партією.

Після падіння франкістського режиму серед партій лівіших за соціал-демократів провідну роль в Іспанії відіграла Комуністична партія Іспанії (КПІ). За часів диктатури Франко, саме КПІ була головною опозиційною силою, і могла розраховувати на провідне місце у політиці держави. Але на тлі відтвореної ІСРП, яка у 70–80-х роках як мінімум створювала та підтримувала образ лівої політичної сили, зокрема завдяки зв'язкам із профспілками, КПІ виглядала занадто радикально, і не мала широкої підтримки. Після відносного успіху на виборах 1977 та 1979 років, коли комуністи здобули 9,3 та 10,8 відсотків голосів, на виборах 1982 року

за них проголосували лише 4,1% виборців. Подібна ситуацію може пояснюватися тим фактом, що на попередніх виборах перемогу отримувал іспанський Союз демократичного центру, який створював уряд меншості та часто спирався на підтримку правих сил. І виборці, які прихильно ставилися до лівих політичних сил вирішили проголосувати за більш успішну ІСРП, яка протягом 1977–1982 років була головною опозиційною партією. Разом з тим, ІСРП зробили ще один вдалилий крок, відмовившись від марксизму в своїй ідеології, чим стали привабливим для центристського електорату. Сукупність цих факторів зумовили перемогу ІСРП у 1982 року з результатом у 48,1%.

У КПІ в свою чергу відповіддю на невдалі результати стало формування у 1986 році електоральної коаліції Об'єднані ліві (ОЛ). КПІ стала її основою, об'єднавшись з рядом інших менших лівих партій. Відразу у 1986 році це не суттєвого росту підтримки – 4,6%, але тут зіграло свою роль те, що частина КПІ незгодна з об'єднанням, на чолі з колишнім багатолітнім лідером партії С. Карільоу складі Круглого столу комуністичного єдності отримала 1,1%, що, звісно, не сприяло занадто вдалому результату ОЛ.

У процесі свого становлення ОЛ, що початково задумувалася лише як електоральна коаліція поступово трансформувалася на більш уніфіковану організацію. Молодші члени об'єднання виступали вже більшості в якості фракцій у традиційних партіях. Поряд із цим, всередині ОЛ протягом 90– років був взятий курс на оновлення, що відповідав загальноєвропейському тренду, згідно з яким ліві політичні сили переосмислювали себе після падіння радянсько–соціалістичної системи. В результаті цих перетворень організаційно ставали більш демократичними, відкритими та всеохоплюючими ніж традиційні партії, зокрема у питанні прийняття рішень всередині структури. Паралельно із цим класичний для КПІ демократичний соціалізм оновлювався завдяки включення до програмних позицій проблем фемінізму, енвайроменталізму та пацифізму, тобто питань, що належали до повістки Нових лівих [12, с. 7]. В сумі це сприяло відносному успіху ОЛ – 9% у 1989 році, 9,5% у 1992 році та 10,5% у 1996 році.

Але з виборів 2000–го року, партія знову стала отримувати підтримку в районі 4–5%. Частково це пояснювалося тим, що незважаючи на процеси оновлення, домінуючу роль в ОЛ відігравала КПІ, яка не прагнула поступатися позиціями, як організаційно, так й ідеологічно, залишаючись вірними класичним соціалістичним символам. Це в свою чергу сприяло конфліктності всередині ОЛ та поступовому виходу з її складу менших партій.

А в очак іспанці ОЛ таким чином залишалася традиційною партією, яку незважаючи на її результати можна віднести до політичного істеблішменту, тим більше періодично вони виступали ситуативними партнерами уряду ІСРП. Якщо в 1986 році ОЛ включало в себе 70 тисяч членів, то у 2012 їхня кількість дорівнювала 30 тисячам [11, с. 9]. Все це в купі зумовлювало розмиття і так невеликого електорального поля ОЛ, а з іншого створювало необхідні передумови для появи нової лівої політичної сили.

Окрім ситуації з лівими політичними партіями, ще одним чинником, що сприяв появі нової лівої партії була вже не раз згадувана фінансова криза 2008 року. Тут

необхідно зауважити, що Іспанія виявилася однією з тих країн, яку криза зачепила найбільш суттєво. «Іспанське диво» в економіці, яке стало однією з причин встановлення фактичного біпартизму в країні, полягало у тому, що протягом 1986–2008 років Іспанія: по–перше, отримувала значну фінансову допомогу ЄС, яка скеровувалася у промисловість та модернізацію аграрного сектору; по–друге, країна вдало користувалася власними кліматичними перевагами, що стало основою великої кількості туристів, та головне – буму на ринку нерухомості, особливо курортної. В результаті попиту на нерухомість, банки послабили умови кредитів, зокрема іпотечних. Таким чином іспанці звикли жити у кредит, а ВВП країни станом на 2007 рік дорівнювало німецькому показнику [1].

Обвал ринку нерухомості став одним з головних результатів фінансової кризи. Таким чином банківська система Іспанії перебувала у плачевному стані, і задля її порятунку уряд країни мав залучати міжнародну підтримку та скорочувати свої соціальні видатки, тобто проводити політику «жорсткої економії». Що звісно не могло подобатися лівому електорату Іспанії, особливо на тлі високої кількості безробітних в країні, чия кількість сягала 25%.

Невдоволеність діяльністю уряду та інших провідних політичних партій Іспанії була оформлена у «рух незадоволених» або «рух 15 травня», який виник у 2011 році. На думку протестувальників, ці партії дискредитували себе не забезпечуючи реальної демократії в країні та ведучи невдалу соціально–економічну політику. Подальший розвиток даний рух отримав у заснуванні партії Подемос. Вона була заснована рядом мадридських викладачів та активістів у січні 2014 року з метою участі у виборах до Європарламенту. Ряд її членів в різний час належали до вищезазначеної ОЛ та іншої ліворадикальної сили Антикапіталістичні ліві, яка також певний час входила до складу ОЛ. Лідером партії став 36–річний політолог Пабло Іглесіас.

Головним акцентом риторики Подемос був яскраво виражений антиелітизм, який полягав у боротьбі проти іспанського та європейського політичного істеблішменту, який вони нерідко називали «кастою». Суспільство таким чином протиставлялося по лінії «ми – вони», в якій Подемос позиціонували себе як представники «загальної волі народу» [10, с. 5].

Саме завдяки подібній риторичі партія сенсаційно посіла 4–те місце на виборах до Європарламенту у Іспанії, здобувши 8% голосів. Паралельно з цим ОЛ також посилили свої позиції, отримавши 10% голосів. При цьому незважаючи на належність до одного політичного сегменту, партії ставилися одна до одної тоді скоріше як конкуренти, аніж можливі союзники.

Говорячи про ідеологію Подемос необхідно зазначити, що сама партія не визначала себе як праву чи ліву, продовжуючи наполягати на власному антиелітизмі та «антиполітичності». При цьому програму Подемос у 2014 році можна класифікувати як ліворадикальну – націоналізація ключових секторів економіки, зокрема енергетики, транспорту та медіапростору; націоналізація та збільшення видатків держави у сфері охорони здоров'я та освіти; покращення умов праці – скорочення робочого тижня до 35 годин, захист працівників від звільнення, зменшення пенсійного віку до 60 років; і ряд інших вимог для лівих – наприклад податок на розкіш [7, с. 5].

Разом із цим окремим пунктом шли заклики до прямої демократії, як найвиразнішого руйнування існуючого конфлікту «ми–вони».

У 2014 році програму партії часто визначали також як популістську, що має на це підстави. Риторика представників Подемос щодо вирішення економічних проблем була націлена на надання простих відповідей на складні питання, які не завжди корелювалися з дійсними можливостями іспанської економіки. Самі представники партії, як наприклад Хайме Пастор [6], не заперечують популістського дискурсу партії, зауважуючи, що це дає змогу здобути більшу підтримку виборців. В цьому випадку також треба враховувати, що популізм у подібному розумінні не несе чітко вираженої негативної конотації, а «ідеологією опозиції, яка максимізує протестну підтримку завдяки фокусу на розриві між масами та одним відсотком і применшує важливість інших (особливо ідеологічно–теоретичних) відмінностей». Популізм у подібному розумінні може бути лише однією зі сторін програми партії.

При цьому після 2014 року можна засвідчити зміну риторики партії, яка на тлі покращення економіки Іспанії ставала більш поміркованою відповідно до спаду радикальних настроїв серед населення. Напередодні виборів 2015 року, на яких Подемос отримали 12,7% голосів виборців, партія відмовилась від найбільш радикальних вимог, як щодо націоналізації чи податку на розкіш, зосередившись на проблемі соціального захисту найбільш вразливих верств населення.

Як вже зазначалося вище, Подемос не прагнуть само ідентифікувати себе як правих чи лівих. Але згідно з соціологічними дослідженнями виборці Подемос ідентифікують себе як лівих. За підрахунками соціологів, їх «середня» позиція по 10–бальній шкалі, на якій цифра «1» відповідає ультралівій, а цифра «10» – ультраправій ідеології, становить 3,3 бала, в той час як середня позиція всього електорату – 4,5 бала. При цьому, відмова від традиційних лівих символів дає змогу залучати підтримку різних верств населення – 10% прихильників Подемос раніше голосували за правоцентристську НП, а 25% – взагалі не підтримували жодну партію [7, с. 17].

З іншого боку, подібна «рухливість» ідеології та програми розглядається як одна з проблем партії, оскільки після входження до парламенту акцент Подемос на власному «антиелітизмі» втрачає свою силу, і в процесі росту партії треба пропонувати виборцю чітку програму дій, а не набір ситуативних відповідей на актуальні проблеми. Тому починаючи з 2016 року дискурс лідерів Подемос повертається до класичного протиставлення лівих та правих [9, с. 8]. Підтвердженням цьому може слугувати той факт, що на парламентських виборах 2016 року Подемос та ОЛ сформували єдиний виборчий список Подемос–Унідос, який отримав 13,4% голосів. Незважаючи на той факт, що результат цього альянсу був на 1,1% гіршим, аніж сумарна підтримка двох партій на виборах 2015 року, на нашу думку, об'єднання двох партій стало перемогою для Подемос, оскільки таким чином закріпилося їхнє лідерство серед партій, лівіших за соціал–демократів.

Ведучи мову про фактори успіху Подемос, окрім сприятливої ситуації в країні, неможливо оминути особистість харизматичного лідера партії Пабло Іглесіаса. На перших порах існування Подемос лише 7% іспанців знали про її існування, але більше 50% знали

про Пабло Іглесіаса [7, с. 16]. Подібна ситуація багато в чому пояснювалася високою медіа активністю Іглесіаса, чий виступи на політичних шоу завжди були яскравими, часто провокаційними та привертали велику аудиторію. Іспанські телеканали запрошували його заради підвищення власних рейтингів, а Іглесіас використав цю можливість для того, аби позиція його партії була почута.

У питанні медіа стратегії партії, необхідно зазначити, що не лише телебачення стало запорукою успіху партії. Не меншу роль в цьому процесі відіграла активна робота представників Подемос у цифрових медіа для комунікації з молодим електоратом [6]. Таким чином, Подемос уникнули проблем великої кількості європейських лівих партій, чий електорат складають переважно особи старшого віку.

Переходячи до підсумків, треба сказати, що найближчі роки стануть вирішальними для Подемос та дадуть відповідь на питання, чи пояснюється успіх Подемос лише збігом обставин та ефектом новизни. Також Подемос має визначитися із самоідентифікацією. Відзначається, що після закріплення партії як однієї з провідних у країні, лідери Подемос поступово забувають про свій антиелітизм. Так, наприклад, один із засновників партії Х.–К. Монедеро залишив керівництво партії, заявивши, що вона дистанціюється від першопочаткових принципів [7, с. 18]. Поряд із цим, у питанні структури Подемос набуває все більшої вертикальності та ієрархічності, що контрастує із заявленими принципами горизонтальних зв'язків. Все це в сукупності може призвести до того, що Подемос послабить власні позиції, перетворившись на традиційну централістську партію, критика яких була одним з фундаментів її ідентичності.

Вирішення питання щодо антиелітистських позицій є таким важливим на нашу думку, оскільки заклики до соціальної справедливості є поширеними для іспанської політики, зокрема та ж ІСРП після 2015 року стала більше згадувати у своїй риторіці належність до соціал–демократичного табору та історичні зв'язки з профспілками. Втрата образу борців з політичним істеблішментом може розчинити Подемос серед інших партій, які вимагають більшою справедливості у соціальній політиці.

Але незважаючи на це, Подемос вже встигли внести серйозні зміни до політичного життя Іспанії. Акцент на протиставленні «ми–вони» замість «ліві–праві» та вдала робота з молоддю дозволила розширити електорат лівих політичних партій. Активна критика «системної політики» змусила її учасників переглянути власні ідеологічні та організаційні засади в сторону наближення до громадян. Подемос також може ролівою моделлю у контексті шляхів оновлення лівих політичних сил в інших країнах ЄС.

Список використаних джерел

1. «Подемос»: Как университетские профессора разрушили двухпартийную Испанию [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу: <http://www.furfur.me/furfur/changes/changes/216357-podemoss>.
2. Марч Л. Радикальні ліві є однією з найбільш хаотичних і багатоманітних партійних груп [Електронний ресурс] / Люк Марч. – 2017. – Режим доступу: <https://commons.com.ua/en/livij-populizm-luk-march/>.
3. Матлай Л. Формування нової лівої ідентичності в Іспанії (2011–2016 рр.) [Електронний ресурс] / Любава Матлай // Політичні науки. – 2016. – Режим доступу: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/aug/5853/matlayvizi22016.pdf>.

4. Мовчан А. Іспанія на порозі політичної кризи [Електронний ресурс] / Андрій Мовчан. – 2016. – Режим доступу: <https://commons.com.ua/en/ispaniya-na-porozii-politichnoyi-krizi/>.

5. Орлов А. Кризис в соцпартии Испании – отражение деградации социал-демократии [Електронний ресурс] / Александр Орлов. – 2017. – Режим доступу: <https://elibrary.ru/item.asp?id=29232957>.

6. Пастор Х. Podemos: між популізмом та соціальними рухами [Електронний ресурс] / Хайме Пастор. – 2015. – Режим доступу: <https://commons.com.ua/uk/podemos-mizh-populizmom/>.

7. Хенкін С. Феномен Podemos / С. Хенкін // Ибероамериканские тетрады. – 2016. – №1. – С.15–21.

8. Casero-Ripollés A. Old and New Media Logic sin an Electoral Campaign: The Case of Podemos and the Two-Way Street Mediatization of Politics / A. Casero-Ripollés, R. Feenstra, S. Tormey // The International Journal of Press/Politics. – 2016.

9. Kioupiolis A. Reflexive techno populism: Podemos and the search for a new left-wing hegemony / A. Kioupiolis, P. Francisco // European Consortium for Political Research. – 2018.

10. Mateo J. The new left in Spain: Some aspects to consider / Juan Pablo Mateo // Capital&Class. – 2016. – №40. – P.168–175.

11. Ramiro L. Impulse and Decadence of Linkage Processes: Evidence from the Spanish Radical Left / L. Ramiro, T. Verge // South European Society and Politics. – 2013. – P.41–60.

12. Ramiro L. Radical-Left Populism during the Great Recession: Podemos and Its Competition with the Established Radical Left / L. Ramiro, R. Gomez // Political Studies. – 2016.

References

1. «Podemos»: Kak universitetskie professora razrushiли dvuhpartijnuju Ispaniju [Elektronnyj resurs]. – 2016. – Rezhym dostupu: <http://www.furfur.me/furfur/changes/changes/216357-podemos>.

2. March L. Radykal'ni livi je odnijiye z najbil'sh haotychnyh i bagatomanyh partijnyh grup [Elektronnyj resurs] / Ljuk March. – 2017. – Rezhym dostupu: <https://commons.com.ua/en/livij-populizm-luk-march/>.

3. Matlaj L. Formuvannya novoi' livoi' identychnosti v Ispanii' (2011–2016 rr.) [Elektronnyj resurs] / Ljubava Matlaj // Politychni nauky. – 2016. – Rezhym dostupu: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/aug/5853/matlayvizyiv2016.pdf>.

4. Movchan A. Ispanija na porozii politychnoi' kryzy [Elektronnyj resurs] / Andrij Movchan. – 2016. – Rezhym dostupu: <https://commons.com.ua/en/ispaniya-na-porozii-politichnoyi-krizi/>.

5. Orlov A. Krizis v socpartii Ispanii – otrazhenie degradacii social-demokratii [Elektronnyj resurs] / Aleksandr Orlov. – 2017. – Rezhym dostupu: <https://elibrary.ru/item.asp?id=29232957>.

6. Pastor H. Podemos: mizh populizmom ta social'nymy ruhamy [Elektronnyj resurs] / Hajme Pastor. – 2015. – Rezhym dostupu: <https://commons.com.ua/uk/podemos-mizh-populizmom/>.

7. Henkin S. Fenomen Podemos / S. Henkin // Yberoamerikanskye tetrady. – 2016. – №1. – S.15–21.

8. Casero-Ripollés A. Old and New Media Logic sin an Electoral Campaign: The Case of Podemos and the Two-Way Street Mediatization of Politics / A. Casero-Ripollés, R. Feenstra, S. Tormey // The International Journal of Press/Politics. – 2016.

9. Kioupiolis A. Reflexive techno populism: Podemos and the search for a new left-wing hegemony / A. Kioupiolis, P. Francisco // European Consortium for Political Research. – 2018.

10. Mateo J. The new left in Spain: Some aspects to consider / Juan Pablo Mateo // Capital&Class. – 2016. – №40. – P.168–175.

11. Ramiro L. Impulse and Decadence of Linkage Processes: Evidence from the Spanish Radical Left / L. Ramiro, T. Verge // South European Society and Politics. – 2013. – P.41–60.

12. Ramiro L. Radical-Left Populism during the Great Recession: Podemos and Its Competition with the Established Radical Left / L. Ramiro, R. Gomez // Political Studies. – 2016.

Litovchenko K. G., postgraduate student, Kyiv National University Taras Shevchenko (Ukraine, Kyiv), litkirill@gmail.com

Transformation of the left flank of the political spectrum in Spain: a rapid take-off of Podemos

The functioning of the left political parties in Spain after the fall of the Franco-regime was analyzed. The reasons for the fall of the popularity of the

traditional left-wing political forces, which created the necessary conditions for the emergence of the new left-wing political party Podemos, are revealed. The key features of ideology and activity of Podemos are determined.

Keywords: Podemos, Spain, left-wing political parties, elections, anti-elitism.

* * *

УДК 329.14:329.8

Шипунов Г. В.,

кандидат політичних наук, доцент кафедри теорії та історії політичної науки, Львівський національний університет ім. Івана Франка (Україна, Львів), gennadij.shipunov@gmail.com

«ТРЕТІЙ ШЛЯХ» ТА ІДЕЙНО-ІНСТИТУЦІЙНА ЕВОЛЮЦІЯ СОЦІАЛ-ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПАРТІЇ НІМЕЧЧИНИ

Визначено особливості ідеологічної та організаційної модернізації СДПН відповідної до концепції «третього шляху». Доведено, що в ідеологічному вимірі це означало відхід СДПН від принципів демократичного соціалізму та інкорпорацію низки положень неолібералізму, що у сукупності визначало рух партії вправо. В інституційному вимірі це виявилось у внутрішньоорганізаційних трансформаціях, які були спрямовані на зміни в складі та структурі партійних домінуючих коаліцій. Обґрунтовано, що модернізація ідеологічних принципів та урядової політики СДПН у рамках концепції «третього шляху» виявилась не настільки ефективною, як очікували її прихильники.

Ключові слова: соціал-демократичні партії, демократичний соціалізм, «третій шлях», ідеологія, організаційна структура політичної партії.

Основним трендом ідейно-інституційної еволюції соціалістичних (соціал-демократичних) партій останньої чверті ХХ століття стало їхнє зміщення вправо, ближче до центру у межах «ліво-правого» партійно-ідеологічного спектру. Детермінуючими факторами такого руху вправо були: по-перше, глобальна економічна криза 1970 років (поставила під питання ефективність кейнсіанської моделі соціально-економічної політики); по-друге, суттєва трансформація соціальної структури провідних індустріальних країн (зменшення частки та політичної ваги робітничого класу на користь нових соціальних груп з пріоритетом постматеріальних цінностей та, як наслідок, втрата «старими» лівими партіями традиційної електоральної бази). Йдеться про те, що сукупна дія цих факторів спричинила глибоку політико-ідеологічну кризу соціалістичних та соціал-демократичних партій – вони програвали вибори та на тривалий період втрачали владні позиції у своїх країнах. Найпоказовішими прикладами тут є Лейбористська партія Великобританії (ЛПВ) та Соціал-демократична партія Німеччини (СДПН).

Тож, намагаючись дати відповідь на ці виклики, соціал-демократичні партії вдалися до пошуків нової ідеологічної ідентичності та стратегій організаційного реформування: використовуючи стратегію «всеохоплюючої» партії, вказані політичні сили відмовлялись від традиційних лівих ідеологічних положень (націоналізація, збільшення податків, втручання держави у економіку, централізований перерозподіл національного багатства на користь робітників, тощо), визнавали переваги ринкової економіки та доповнювали свої програми ідейними установками постматеріального характеру, прагнучи у такий спосіб остаточно відійти від електорально проґрашного іміджу класових партій та утвердитись в якості партій «усього народу».